درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام

علم فقه

یکی از شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان

فقه اسلامی

- مسائل اجتماعی را توصیف یا تبیین نمی‌کند.
- دربارهٔ چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعهٔ اسلامی، احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

دو انقلاب در یک قرن

- انقلاب مشروطه
- انقلاب اسلامی

نکته طلایی

– تبیین نظام مشروطه با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از فقه ← میرزای نائینی

– مطرح نمودن مسئلهٔ ولایت فقیه و انقلاب اسلامی با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم ← امام خمینی

جامعهٔ مطلوب از نظر فقه شیعه

۱) روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی مردم عادلانه باشد.

۲) حاکمان و کارگزاران جامعه هم عالم به عدالت و عمل‌کننده به آن باشند یعنی عالم و عادل باشند.

کارکردهای علوم اجتماعی جهان اسلام

- قدرت فهم، تفسیر و توصیف پدیده‌های اجتماعی را دارد.
- توان تبیین و شناخت علل شکل‌گیری و پیدایش پدیده‌های اجتماعی را دارد.
- دربارهٔ ارزش‌ها، هنجارها و آرمان‌های فرهنگ‌های مختلف می‌تواند داوری کند.
- دربارهٔ جامعهٔ آرمانی سخن می‌گوید.
- با توصیف و تبیین وضعیت موجود راه‌های برون‌رفت از وضع موجود را به سوی جامعهٔ مطلوب شناسایی می‌کند.

@DaneshSad

ویژگی‌های علوم اجتماعی جهان اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی جهان متجدد

- این دانش متناسب با معنای علم در جهان اسلام است.
- از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده می‌کند و از منابع عقلانی و وحیانی هم بهره می‌گیرد.
- عقلانیت جهان اسلام علاوه بر آن‌که با داده‌های حسی و تجربی و هنجارها و ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی پیرامون تعامل فعال دارد، آن‌ها را مورد ارزیابی انتقادی قرار می‌دهد.
- عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی دربارهٔ محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد.
- علم اجتماعی جهان اسلام، علاوه بر تبیین وضعیت موجود جهان اسلام، دربارهٔ وضعیت مطلوب و آرمانی جامعهٔ اسلامی و جامعهٔ جهانی داوری خواهد کرد و راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را شناسایی می‌کند.

@DaneshSad